

Osobní doprava v Česku se zotavuje

Červenec 2023

Hlavní závěry

Osobní doprava v Česku se zotavuje, předpandemických hodnot však nedosahuje

- V roce 2020 došlo z důvodu pandemie k meziročnímu poklesu v osobní veřejné dopravě v ČR v počtu cestujících o zhruba 40 % na 1 922,3 mil cestujících.
- Rok 2022 i díky odstranění restrikcí spojených s pandemií znamenal postupný návrat k předpandemickým hodnotám. Počet cestujících v osobní dopravě v roce 2022 meziročně vzrostl o necelých 27 % na 2 352 mil. osob, oproti roku 2019 je to však stále o 16 % méně.
- V případě výkonu osobní dopravy vyjádřenou počtem osobokilometrů narostly celkové hodnoty v Česku v roce 2022 na 36,9 miliard, což činí meziročně více než 50% nárůst, stále je to však jen zhruba na 70 % hodnot roku 2019.

Chuť cestovat autobusy i vlaky se zvyšuje – hlavně do zahraničí

- Počet cestujících veřejnou autobusovou dopravou v Česku se v roce 2022 přiblížil rekordním hodnotám roku 2019 a zaostal za nimi s celkovým počtem 333,8 mil. jen o 6 %.
- Mezinárodní autobusová doprava v roce 2022 zaznamenala nárůst na téměř trojnásobek počtu cestujících roku 2021 a dokonce s hodnotou 4,1 mil. cestujících překonala o 11 % počet přepravovaných osob v roce 2019.
- V době pandemie počet osobokilometrů u veřejné autobusové dopravy klesl v roce 2020 na 5 385 milionů, v roce 2022 došlo k meziročnímu nárůstu o 59 % a s celkovými 9 180 miliony osobokilometry zaostala autobusová veřejná doprava o 11 % za hodnotami roku 2019.

Osobní letecká doprava: Po pandemii trápí letectví vysoké ceny paliv

- Rok 2022 znamenal růst v osobní letecké dopravě a to jak ve vnitrostátním (na 12,8 tisíc osob - meziročně o 37 % více), tak i v mezinárodním provozu, kde nárůst oproti roku 2021 na 11,5 mil. cestujících představoval dokonce 143 %! Avšak tři roky před pandemií osobní letecká doprava v Česku přepravovala v průměru za celý rok přes 17,5 miliónu cestujících.
- I letectví se však v roce 2022 muselo potýkat se zvyšujícími se náklady z důvodu vysokých nárůstů cen ropy.

Trend práce z domu z dob pandemie se promítá ve sníženém využívání MHD

- Snížená mobilita a pokles přepravovaných osob se nevyhnul ani městské hromadné dopravě, kde celkový pokles za rok 2020 (z 2,2 miliard osob na 1,6 miliard) u počtu přepravených osob činil meziročně asi 30 %. Vedle restrikcí a preferencí jiné osobní dopravy se na tom bezesporu podepsalo i větší využívání možností práce z domu.
- V roce 2022 došlo k nárůstu počtu přepravovaných osob v MHD na 1 838 mil. osob z předchozích 1 471 mil. (což však stále byla na úrovni 82 % přepravního výkonu roku 2019).

1. Osobní doprava v Česku se zotavuje, předpandemických hodnot však nedosahuje

Na vývoj počtu cestujících a osobokilometrů v osobní veřejné dopravě v ČR neměla tolik negativní vliv ani hospodářská krize a recese české ekonomiky, která v roce 2009 právě následkem globální hospodářské krize propadla o 4,5 %, nebo rok a půl trvající recese v letech 2012 a 2013, jako propuknutí celosvětové pandemie. Koronavirová krize se v Česku naplno projevila na jaře roku 2020. Vládní opatření, restrikce (zákaz volného pohybu od půli března 2020 do 24. dubna 2020), omezení hromadných akcí, uzavření základních, středních a vysokých škol či zavádění práce z domova, to vše se projevilo v poklesu využívání osobní hromadné dopravy, a to především ve druhém čtvrtletí roku 2020. K mírnému oživování

a zvyšování počtu cestujících v osobní hromadné dopravě docházelo v době rozvolňování restrikcí a během letních prázdnin, kdy počty nových případů nakažených COVID-19 klesaly. V roce 2020 došlo k meziročnímu poklesu v osobní veřejné dopravě v ČR v počtu cestujících o zhruba 40 % na 1 922,3 mil cestujících (kdy velkou část v počtu 1 559 mil osob představovala městská hromadná doprava). V počtu osobokilometrů to bylo dokonce o téměř 60 % méně, hlavně z důvodu obrovského poklesu v letecké osobní dopravě a u dálkových spojů. Rok 2021 byl však pro osobní veřejnou dopravu snad ještě náročnější. Počet cestujících nadále klesal až na 1 471 mil. osob (i s počtem cestujících v MHD), ač počet osobokilometrů meziročně vzrostl, hlavně díky oživení v letecké dopravě. Rok 2022 i díky odstranění restrikcí spojených s pandemií znamenal postupný návrat k předpandemickým hodnotám. Počet cestujících v osobní dopravě v roce 2022 meziročně vzrostl o necelých 27 % na 2 352 mil. osob, oproti roku 2019 je to však stále o 16 % méně. V případě výkonu osobní dopravy vyjádřenou počtem osobokilometrů narostly celkové hodnoty v Česku v roce 2022 na 36,9 miliard, což činí meziročně více než 50% nárůst, stále je to však jen zhruba na 70 % hodnot roku 2019.

Vývoj počtu cestujících v osobní veřejné dopravě v Česku (v mil.)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Autobusová doprava	349,5	350,9	332,8	329,7	340,2	355,6	233,0	249,7	333,8
Železniční doprava	176,1	176,6	179,2	183,0	189,5	194,2	129,1	133,8	175,7
MHD	2 142,9	2 146,3	2 168,8	2 135,2	2 184,1	2 231,2	1 559,1	1 471,2	1 838,2
Letecká doprava*	5,6	5,4	6	6,7	7,2	6,9	1,1	2,1	4,1
Cestující celkem	2 674,1	2 679,2	2 686,8	2 654,6	2 721,0	2 787,9	1 922,3	1 856,8	2 351,8

Zdroj: Ministerstvo dopravy; ČSÚ; pozn. bez vnitrozemské vodní dopravy (která v posledních letech přepravila v průměru kolem 800 tisíc osob ročně); * pouze čeští obchodní letečtí dopravci

Vývoj počtu osobokilometrů v osobní veřejné dopravě v Česku (v mil.)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Autobusová doprava	10 010,2	9 995,9	10 257,1	11 177,8	10 950,4	10 345,5	5 385,3	5 785,7	9 179,1
Železniční doprava	7 796,5	8 298,1	8 843,4	9 497,6	10 286,0	11 069,1	6 485,1	6 885,2	9 830,9
MHD	16 270,2	16 100,0	17 387,1	17 824,2	17 906,1	18 520,2	7 679,0	7 305,0	8 987,7
Letecká doprava*	9 756,6	9 701,0	10 202,6	11 326,1	12 841,3	11 804,2	1 864,9	4 246,2	8 916,9
Celkem	43 833,5	44 095,0	46 690,2	49 825,7	51 983,8	51 739,0	21 414,3	24 222,1	36 914,6

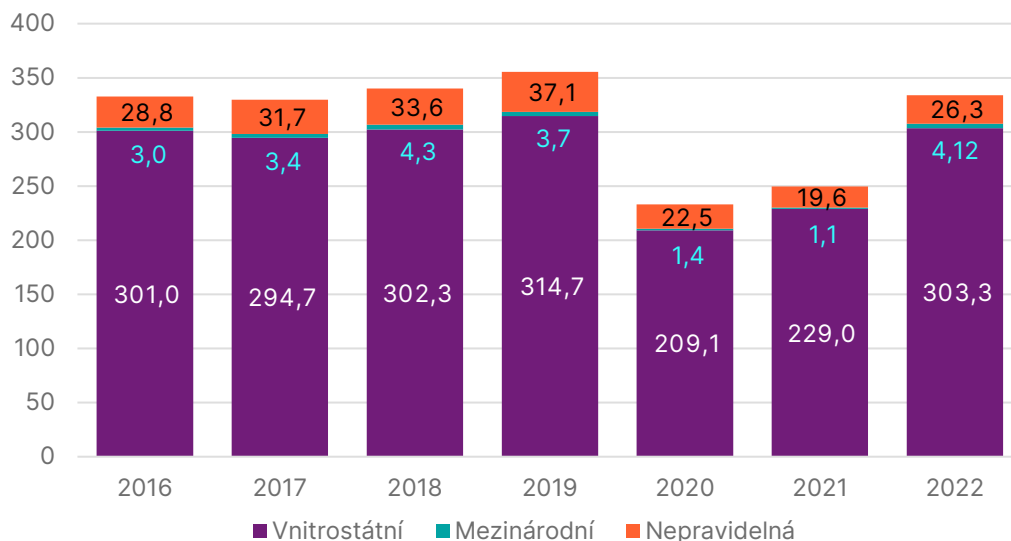
Zdroj: Ministerstvo dopravy; ČSÚ; pozn. bez vnitrozemské vodní dopravy (její přepravní výkon v posledních letech byl v průměru kolem 13 mil oskm ročně); * pouze čeští obchodní letečtí dopravci

Srovnávací rok 2019 před koronavirovou krizí byl pro osobní veřejnou dopravu v počtu cestujících za posledních zhruba 20 let nejméně úspěšnější (více osob cestovalo v osobní veřejné dopravě v roce 2010 a to přes 2,8 miliardy). Svůj podíl na zvyšujícím se počtu cestujících (krom letecké dopravy) a osobokilometrů mohlo mít v roce 2019 vedle zvyšující se kupní síly obyvatelstva i zavedení 75% slevy pro studenty do 26 let a seniory starší 65 let od září 2018, jež platila až do dubna 2022, kdy se sleva snížila na 50 %. Tuto slevu mohou děti, studenti a senioři využívat i nadále.

2. Chuť cestovat autobusy i vlaky se zvyšuje – hlavně do zahraničí

Před koronavirovou krizí vzrostl celkový počet přepravených osob autobusovou dopravou v Česku po několika letech mírného růstu až na 355,6 mil. osob v roce 2019. Největší podíl cestujících (89 %) ve veřejné autobusové dopravě se přepravil vnitrostátně, na mezinárodní dopravu připadalo v roce 2019 jen 1 % přepravovaných osob. Zbýlých 10 % připadlo na nepravděpodobnou osobní autobusovou dopravu. V době pandemie došlo v roce 2020 k prudkému propadu počtu cestujících o více jak třetinu na 233 miliónů osob. U mezinárodní autobusové dopravy došlo ještě k výraznějším propadu (na 1,4 mil. osob z 3,7 mil., což představovalo jen 0,6% podíl) i vzhledem k opatřením, která přijímaly ostatní evropské státy. Počet cestujících veřejnou autobusovou dopravou v Česku se v roce 2022 přiblížil rekordním hodnotám roku 2019 a zaostal za nimi s celkovým počtem 333,8 mil. jen o 6 % (oproti roku 2021 to znamenalo nárůst o 34 %). Mezinárodní autobusová doprava zaznamenala v roce 2022 nárůst na téměř trojnásobek počtu cestujících roku 2021 a dokonce s hodnotou 4,1 mil. cestujících překonala o 11 % počet přepravovaných osob v roce 2019.

Přeprava cestujících veřejnou autobusovou dopravou v Česku (v mil.)

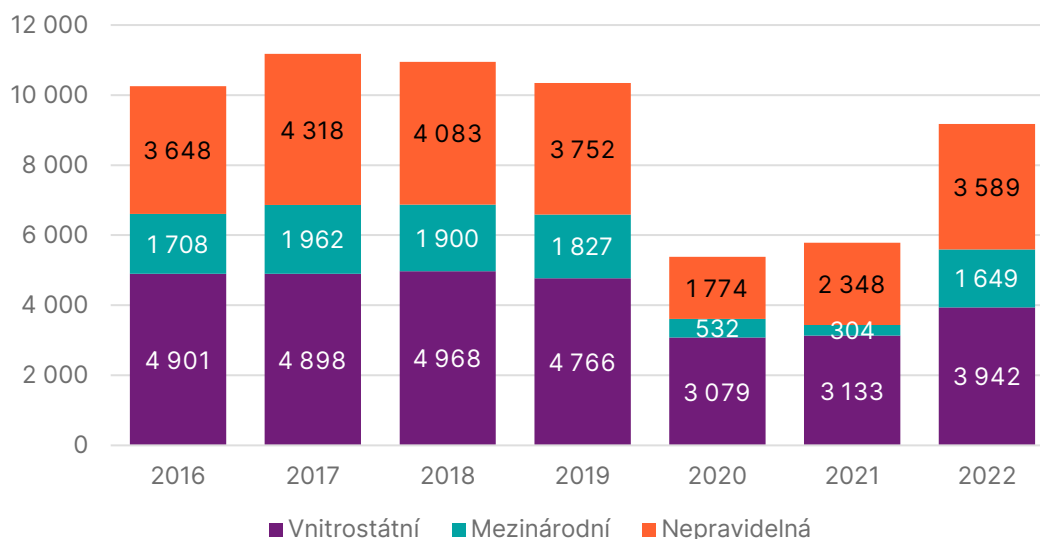

Zdroj: Ministerstvo dopravy, ČSÚ; vlastní zpracování;

Autobusová veřejná osobní doprava z pohledu přepravního výkonu v roce 2019 postupně klesla na 10 346 milionů osobokilometrů z 11 178 mil. v roce 2017 (což bylo 20leté maximum, hlavně z důvodů historicky největšího počtu osobokm v nepravidelné autobusové dopravě ve výši 4 318 mil.). V době pandemie počet osobokilometrů u veřejné autobusové dopravy klesl v roce 2020 na 5 385 milionů, v roce 2022 došlo k meziročnímu nárůstu o 59 % a s celkovými 9 180 miliony osobokilometry zaostala autobusová veřejná doprava o 11 % za hodnotami roku 2019.

Podíl přepravního výkonu vnitrostátní autobusové dopravy se před pandemií pohyboval kolem 45 % (mezinárodní 18 % a nepravidelné 37 %). V roce 2020 a 2021 se struktura změnila a podíl mezinárodní autobusové dopravy u osobokm klesl až na 5 % v roce 2021, zatímco podíl vnitrostátní dopravy vzrostl na úroveň 55 % a nepravidelné na 40 %. V roce 2022 se struktura podílu vrátila na před pandemické hodnoty (mezinárodní doprava opět představovala 18 %).

Struktura osobokilometrů u veřejné autobusové dopravy v Česku (v mil.)

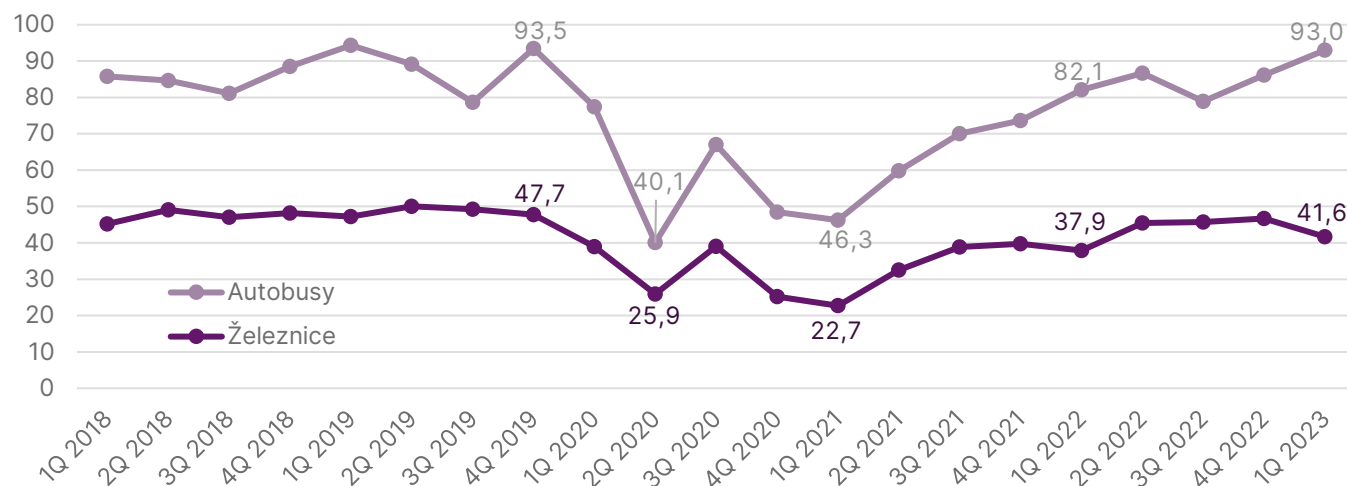

Zdroj: Ministerstvo dopravy, ČSÚ; vlastní zpracování;

Autobusová doprava zaznamenala za rok 2020 pokles přepravených osob na 233 mil. osob tedy na 65 % počtu předchozího roku. Největší pokles nastal ve 2. čtvrtletí 2020 a to na 40,1 mil. přepravených osob (meziročně oproti 2. čtvrtletí 2019 tento pokles činil 55 %). V roce 2021 docházelo k postupnému oživení, v 1. čtvrtletí 2022 počet přepravených osob hromadnou autobusovou dopravou vzrostl na 82,1 mil. Poslední údaj je z 1Q 2023, kdy počet cestujících autobusovou dopravou vzrostl až na 93 mil. a téměř tak vyrovnal čtvrtletní maxima z roku 2019. Podobný

průběh jako u autobusové dopravy byl i v železniční dopravě, kde za rok 2020 činil meziročně pokles více než 30 % v případě přepravených osob a zhruba 40 % u osobokilometrů. Nejvíce klesl počet přepravených osob v železniční osobní dopravě v 1. čtvrtletí roku 2021 na 22,7 miliónů osob. Od té doby však podle údajů ČSÚ je trend v počtu přepravených cestujících většinou rostoucí. Poslední dostupná data za 1. čtvrtletí roku 2023 vykazují necelých 42 mil. cestujících po železnici.

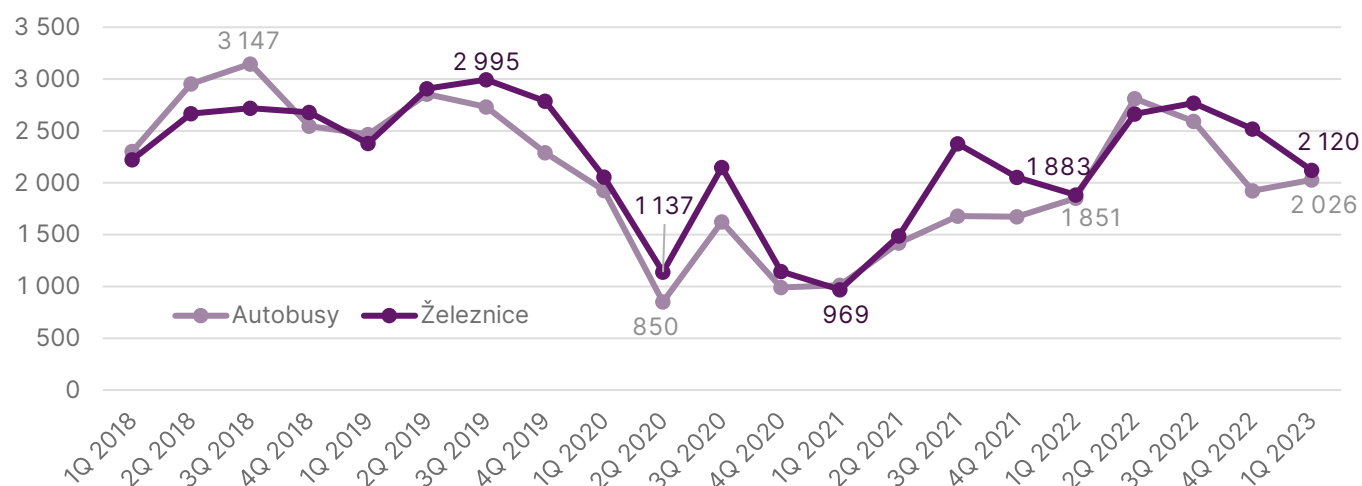
Vývoj počtu přepravených osob hromadnou veřejnou dopravou v Česku (v mil.)

Zdroj: Ministerstvo dopravy, ČSÚ; vlastní zpracování; 1. Q 2023* předběžné údaje

V případě přepravních výkonů zaznamenala osobní autobusová hromadná doprava v roce 2020 meziročně pokles v osobokm o téměř 50 %. Na nejnižší hodnoty klesl přepravní výkon autobusové dopravy ve 2. čtvrtletí 2020 (850 mil. osobokm). V roce 2021 začalo docházet k postupnému růstu a podle předběžných údajů ČSÚ, vzrostl přepravní výkon v roce 2021 na 5 785,7 mil. osobokm u autobusové dopravy z předchozích 5 385,3 mil. osobokm v roce 2020. Roční přepravní výkony rostly v osobní železniční dopravě 10 let po sobě až do roku 2019, kdy byly nejvyšší od roku 1993. V roce 2020 však došlo v případě přepravních výkonů v osobokilometrech na železnici k meziročnímu poklesu z 11,1 mil. osobokm na 6,5 mil. tedy na zhruba 60 % výkonu roku 2019. V roce 2022 sice přepravní výkon v osobokilometrech zaznamenal nárůst na 9,8 mil., stále však pod přepravními výkony let 2018 a 2019 před pandemií. Ze čtvrtletních údajů vyplývá, že v posledních čtvrtletích došlo k poklesu osobokilometrů na 2 120 mil. u železniční dopravy a na 2 026 v případě autobusové dopravy – v meziročním srovnání s 1Q. 2022 jde však v obou případech o nárůst o 9 % respektive 13 %.

Vývoj počtu osobokilometrů v Česku (v mil.)

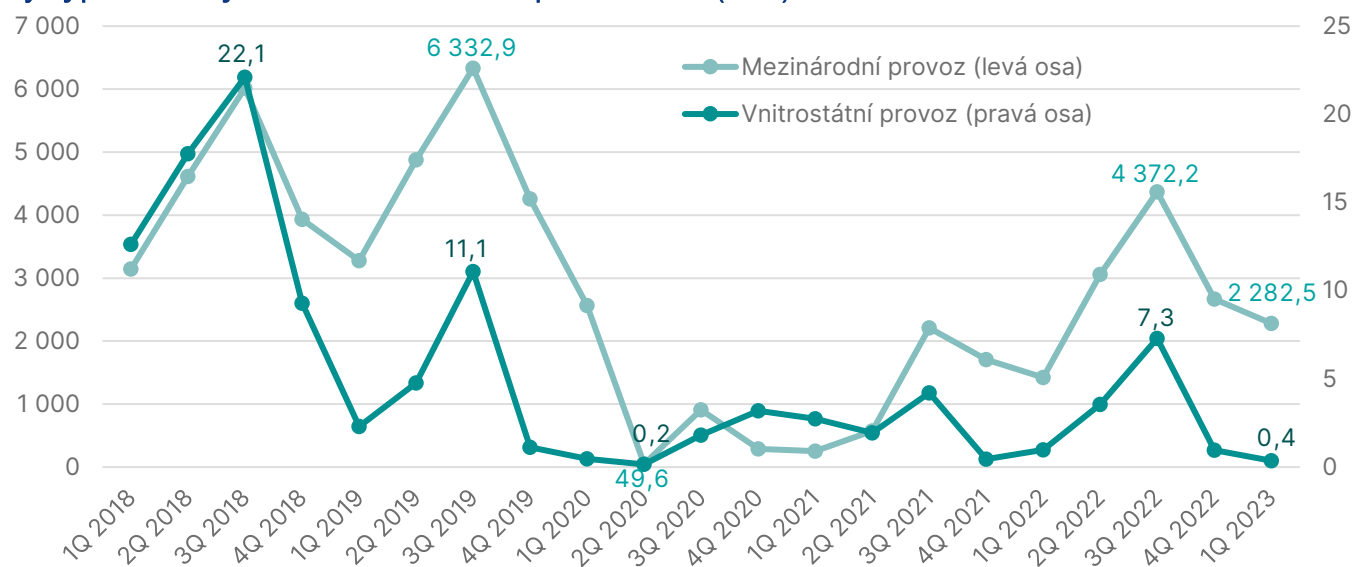
Zdroj: Ministerstvo dopravy, ČSÚ; vlastní zpracování; 1. Q 2023* předběžné údaje

3. Osobní letecká doprava: Po pandemii trápí letectví vysoké ceny paliv

Velmi výrazně se koronavirová krize projevila u letecké dopravy a to prakticky celosvětově. Tři roky před pandemií osobní letecká doprava v Česku v průměru za celý rok přepravila přes 17,5 miliónu cestujících (v roce 2019 to bylo 18,8 mil.). Osobní letecká doprava má v Česku významnou sezónnost s největším počtem přepravených cestujících ve 3. čtvrtletí – tedy v době letních prázdnin a dovolených. Po propuknutí pandemie došlo ve druhém čtvrtletí roku 2020 k propadu oproti období stejného roku ve výši 99 %(!) na 50 tisíc cestujících z 4,9 miliónu (zastavil se tak provoz jak mezinárodního, tak i vnitrostátního leteckého provozu). V roce 2021 došlo sice k mírnému oživení, ale pokles ve 3. čtvrtletí roku 2021 oproti stejnému období roku 2019 byl stále více než 60%.

Rok 2022 znamenal růst v osobní letecké dopravě a to jak ve vnitrostátním (na 12,8 tisíc osob - meziročně o 37 % více), tak i v mezinárodním provozu, kde nárůst oproti roku 2021 na 11,5 mil. cestujících představoval dokonce 143 %! Nejen letectví se však v roce 2022 muselo potýkat se zvyšujícími se náklady z důvodu vysokých nárůstů cen ropy, jež musely letecké společnosti promítnout do cen letenek. Vysoké ceny paliva tak přinesly po pandemii další problémy leteckým společnostem. Poslední čtvrtletní údaj počtu cestujících v osobní letecké dopravě v Česku za 1.Q 2023 znamenal sice mírný mezičtvrtletní pokles, oproti stejnému období předchozího roku to u mezinárodního provozu představoval růst, u vnitrostátního však opět pokles.

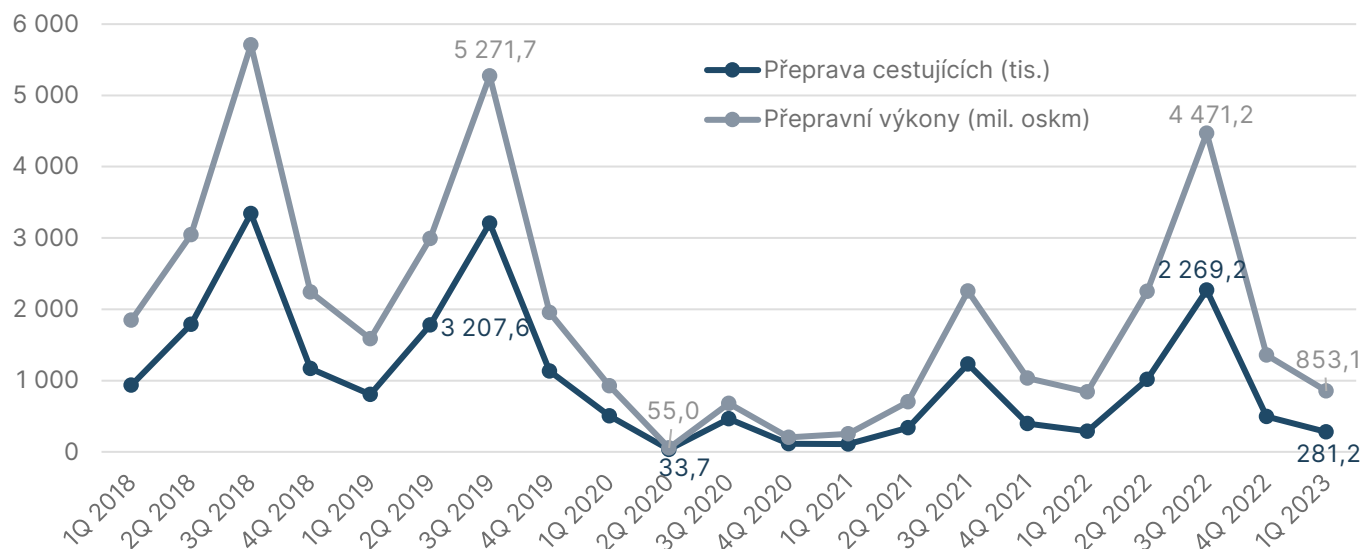
Vývoj počtu cestujících v osobní letecké dopravě v Česku (v tis.)

Zdroj: Ministerstvo dopravy, ČSÚ; vlastní zpracování; 1.Q 2023* předběžné údaje

V případě českých leteckých dopravců byl pokles v roce 2020 podle údajů Ministerstva dopravy přes 80 % jak v počtu přepravených osob, tak i v osobokilometrech. Nejhlubší propad nastal ve 2. čtvrtletí 2020, kdy letecká doprava klesla na pouhých 2 % přepravního výkonu stejného období předchozího roku. Pokles odbavených cestujících činil v roce 2020 zhruba 80 %, provoz letišť ve 2. čtvrtletí se prakticky zastavil. Čísla za rok 2022 u českých obchodních leteckých dopravců ještě zdaleka nedosahují úrovně předkovidových let, v případě počtu cestujících jsou stále o zhruba 40 % nižší než v roce 2019 a u z pohledu přepravního výkonu v mil. oskm to představuje o 25 % pokles.

Vývoj počtu přepravených osob a osobokilometrů v Česku – obchodní letecká přeprava cestujících

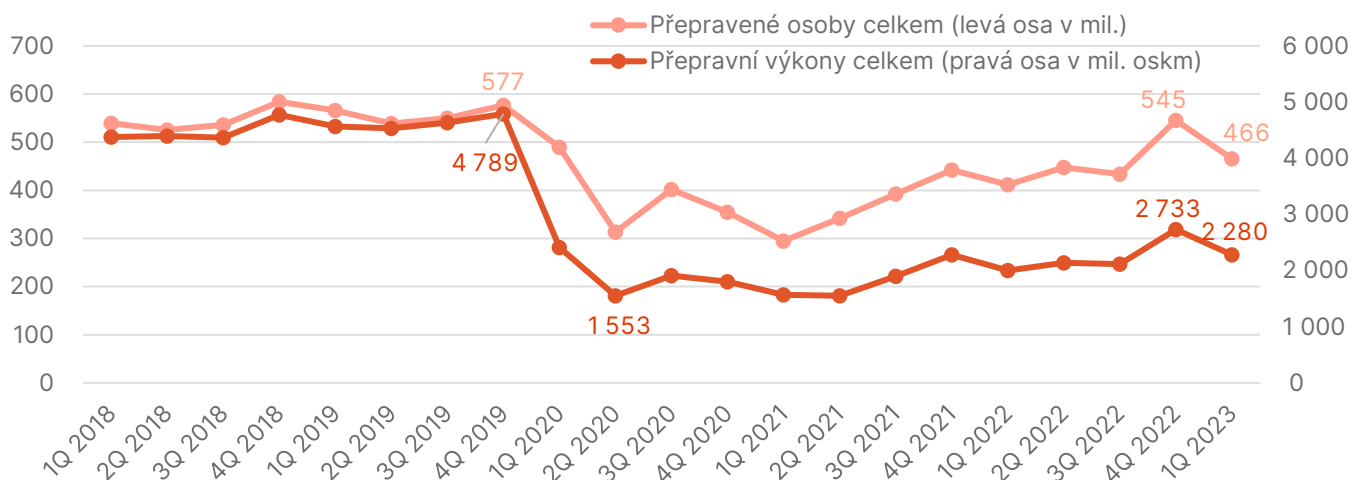

Zdroj: Ministerstvo dopravy, ČSÚ; pouze čeští obchodní letečtí dopravci; vlastní zpracování; 2021* předběžné údaje

4. Trend práce z domu z dob pandemie se promítá ve sníženém využívání MHD

Snížená mobilita a pokles přepravovaných osob se nevyhnul ani městské hromadné dopravě, kde celkový pokles za rok 2020 (z 2,2 miliard osob na 1,6 miliard) u počtu přepravených osob činil meziročně asi 30 %. Vedle restrikcí a preferencí jiné osobní dopravy se na tom bezesporu podepsalo i větší využívání možností práce z domu. V roce 2022 došlo k nárůstu počtu přepravovaných osob v MHD na 1 838 mil. osob z předchozích 1 471 mil. (stále však 18 % přepravního výkonu roku 2019). V případě čtvrtletních dat je poslední údaj z 1Q. 2023 kdy počet přepravených osob v MHD klesl na 466 mil. z předchozích 545 mil. cestujících (proti stejnému období předchozího roku je to však nárůst o 13 %).

Vývoj počtu přepravených osob a osobokilometrů v Česku – městská hromadná doprava (MHD)

Zdroj: Ministerstvo dopravy, ČSÚ; vlastní zpracování; 1Q 2023* předběžné údaje k 20. 6. 2023

Tomáš Kozelský

tkozelsky@csas.cz

Ekonomické a strategické analýzy

Česká spořitelna

Tato publikace je považována za doplňkový zdroj informací. Na informace uvedené v ní nelze pohlížet tak, jako by šlo o údaje nezvratné a nezměnitelné. Publikace je založena na nejlepších informačních zdrojích dostupných v době vydání. Použité informační zdroje jsou všeobecně považované za spolehlivé, avšak Česká spořitelna, a.s. ani její pobočky či zaměstnanci neručí za správnost a úplnost informací. Autoři považují za slušnost, že při použití jakékoliv části tohoto dokumentu, bude uživatelem tento zdroj uveden. Důležitá upozornění (tzv. „disclaimer“), včetně případného konfliktu zájmů, dle Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/958, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014, pokud jde o regulační technické normy, kterými se stanoví technická opatření pro objektivní předkládání investičních doporučení nebo jiných informací doporučujících či navrhujících investiční strategií a pro uveřejňování konkrétních zájmů nebo upozorňování na střety zájmů, jsou k dispozici na webových stránkách tvůrce tohoto dokumentu – odboru Ekonomických a strategických analýz České spořitelny. Přímý odkaz na dokument s důležitými upozorněními naleznete zde: <http://www.investicnicentrum.cz/analyzypozorneni>.